

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ (А.З.Підгорний)

“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика» за
освітньою програмою Бізнес-статистика та аналітика

на

тему:

**«СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ
ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ»**

Виконавець

Студентка _____ обліково-економічного
факультету

Мотишена Владислава В'ячеславівна _____

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Милашко Ольга Генріхівна. _____

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ.....	6
1.1. Поняття та склад валового внутрішнього продукту як центрального показника системи національних рахунків.....	6
1.2. Механізм формування та регулювання валового внутрішнього продукту.....	1
3	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНТЕНСИВНОСТІ РОЗВИТКУ ТА СТРУКТУРИ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ УКРАЇНИ.....	15
2.1. Статистичне оцінювання валового внутрішнього продукту та його елементів на стадії виробництва.....	15
2.2. Аналіз динаміки компонентів розподілу валового внутрішнього продукту та його кінцевого використання.....	16
2.3. Статистичні методи прогнозування валового внутрішнього продукту.....	23
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ.....	29
3.1. Динаміка валового внутрішнього продукту Чехії та Швеції.....	29
3.2. Порівняльний аналіз структури валового внутрішнього продукту України та європейських країн.....	32
3.3. Перспективні розрахунки валового внутрішнього продукту України....	53
ВИСНОВКИ.....	60

Список використаних джерел.....	64
--	-----------

Додатки.....	6
--------------	---

8 ВСТУП

У даний час з досягненням відносної фінансової стабілізації і високого ступеня лібералізації економіки серйозною перешкодою на шляху до економічного зростання стає повільний процес перетворень на рівні підприємства. Труднощі цих перетворень допомагає долати державна політика, яка спирається на процеси, що відбуваються на мікрорівні, в первинних елементах економічної системи, між безпосередніми учасниками ринкових відносин. Макроекономічні процеси створюють середовище, формують умови діяльності підприємств, організацій. Макроекономічні зв'язку, що встановлюються по вертикалі, з'єднують всі підприємства і організації в єдине ціле. Держава через такі вертикальні зв'язку проводить цілеспрямовану економічну політику, використовуючи фінанси, кредит, бюджет та інші економічні, важелі і стимули, забезпечуючи цілісність економіки і стійке зростання всього національного господарства.

Які ключові складові визначають економічні показники країни та її майбутній розвиток? Економісти традиційно вимірюють показники грошовими показниками, такими як валовий внутрішній продукт, що відображає, щонайменше, фактичний статус країни. Натомість оцінка розвитку, еволюції та зростання країн є досить спірною. Тому багато нематеріальних елементів застосовуються, наприклад, хороша освіта, фінансовий стан, вартість робочої сили, високотехнологічна промисловість, доступність енергії, якість життя тощо. Однак ці концепції зазвичай обговорюються якісно.

Довгострокова мета макроекономічних теорій полягає у розробці прогностичних схем, щоб дати кількісну оцінку майбутньої еволюції економічних показників, таких як дохід, валовий внутрішній продукт, рівень інфляції тощо, а також дати критерії та показники для економічних втручань, стимулів, стимулів зростання тощо. Може здатися дивним, що прогноз зростання країни, навіть якщо він має вирішальне значення для багатства націй і людей, все ще залишається спірним відкритим питанням.

Яким буде зростання валового внутрішнього продукту або конкурентоспроможності України протягом наступних 3, 5 або 10 років? Незважаючи на те, що такі питання мають великий соціальний вплив і надзвичайну цінність для формування економічної політики, надання наукової основи для економічної передбачуваності залишається дуже складною проблемою. Останні результати нової галузі - економічна складність - створили основу для того, щоб підходити до такого виклику і забезпечити нові перспективи, щоб передати економічне прогнозування в концептуальну схему прогнозування еволюції динамічної системи, як у випадку динаміки погоди .

В даній роботі зібрано перелік статистичних даних, необхідних для доцільного та об'ємного дослідження обговореного показника. Перевага валового внутрішнього продукту над іншими показниками полягає перш за все в тому, що дані про його структуру та динаміки обумовлені змінами в економіці, тим самим пояснюючи потужність та могутність держави та очікуваний майбутній розвиток. *Актуальність теми*

Валовий внутрішній продукт – це особливий показник, який є важливою складовою не лише в сфері статистики, а у всій економіці в цілому, так як цей показник відображає економічне становище держави, а звідси і її стійкість та велич. *Мета і завдання випускної роботи*

Метою даної випускної роботи є проведення статистичного дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту в Україні. У якості завдань можна включити наступні:

- встановити діалектичну взаємодію макро- та мікропроцесів в економіці, що визначає динаміку валового внутрішнього продукту; .
- через систему національних рахунків розкрити зміст валового внутрішнього продукту як економічної категорії, що відбиває реальні процеси в сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання;
- дослідити формування конкурентного середовища, порівнявши показник з країнами Євросоюзу;
- показати зміни та проблеми в галузевій структурі ВВП і сформулювати шляхи їх подолання;
- виділити чинники, що визначають прогресивну структуру економіки.

Об'єкт і предмет дослідження

Виходячи з того, що метою є дослідження показника в Україні, відповідно об'єктом дослідження виступає економічна велич та стійкість держави, а предметом – валовий внутрішній продукт, тобто, сам показник.

Методи дослідження

Існує чи не мало методів обстеження даного показника, проте, найчастіше використовують наступні три методи: виробничий, розподільчий та метод кінцевого використання. Оцінка становища проводиться за допомогою індексного методу. На основі методу екстраполяції розраховуються прогнозні рівні. *Інформаційна база дослідження*

Інформаційною базою написання випускної роботи є наукова література з зазначеної проблематики, матеріали періодичних економічних статистичних видань, законодавчі та нормативно-правові акти з формування та регулювання валового внутрішнього продукту, статистична звітність, щодо структурних елементів валового

внутрішнього продукту України і публікації Державної служби статистики., а також дані статистичної служби Європейського союзу.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У кваліфікаційній роботі наведено: 35 ілюстрацій; 4 таблиці; 32 найменування у списку використаних джерел; 13 додатків.

ВИСНОВКИ

Валовий внутрішній продукт - узагальнюючий результат річного функціонування національного господарства і одночасно основне джерело його подальшого розвитку. Подвоєння ВВП при його якісному оновленні залишається однією з найактуальніших і фундаментальних проблем на сьогоднішній день. Разом з тим зростання валового внутрішнього продукту не є самоціллю, що вимагає виділення двох аспектів. По-перше, чому збільшується ВВП, по-друге, за рахунок чого можна досягти зростання, якими засобами. В офіційних документах підкреслюється, що зростання ВВП спрямоване на подолання бідності. Бідність, як відомо, пригнічує економіку, тому що знижує ринковий попит, отже гальмує розвиток виробництва.

Зростання ВВП, спрямоване на підвищення добробуту народу, стимулює ефективність праці, головного ресурсу економіки і основного джерела збільшення валового внутрішнього продукту. Поряд з підвищенням ефективності праці на основі модернізації виробництва важливе значення для вирішення поставленого завдання має раціональна структура економіки, і зокрема, галузева структура. Сформована на сьогоднішній день структура не може задовольнити. Динамізм відтворювальних зв'язків супроводжується глибокими структурними зрушеннями, що можна не враховувати при розробці державної, структурної політики.

В Україні за період 2011-2018 років валовий внутрішній продукт у фактичних цінах збільшився у 3,3 рази, що становить майже 230,0 %, а в середньому щорічно він збільшувався у 1,2 рази. Найбільш різке підвищення спостерігається у 2015 році порівняно з 2014 роком – більш, ніж на 25,0%. В загальному, протягом усього періоду, спостерігається стабільне підвищення рівня номінального ВВП.

Щодо реального ВВП, тобто ВВП у постійних цінах, в 2018 році виріс на 3,3% після збільшення його в 2017 році на 2,5% і в 2016 році - на 2,4%. Тобто ми бачимо, що реальний ВВП збільшується дуже слабо. Все зростання ВВП обумовлено зростом не реального виробництва товарів і послуг, а зростанням цін.

Стосовно динаміки ВВП в країнах Євросоюзу, а саме, у Швеції та Чехії протягом 2011-2018 років, можна стверджувати, що показник також плавно зростає. У Швеції за даний період показник збільшився на 36,0%, найбільший приріст спостерігається у 2015 році – майже 7,0%. У Чехії обсяг ВВП зріс на 34,0%, найменше зростання спостерігається у 2012 році – менше 1,0%. Як ми бачимо, темпи зростання ВВП України перевищують темпи порівнювальних країн, але ми розуміємо, що це обумовлено зростанням цін в Україні, а також дуже низьким базовим рівнем ВВП України. В Європейських країнах економіка стабільна і поступове зростання ВВП- це передбачуваний, планомірний процес.

При дослідженні динаміки ВВП важливо вивчення динаміки його структурних елементів. ВВП, як і будь-який макроекономічний показник, являє собою систему, а точніше, структуру, яка складається з певних елементів. Зміна кожного з цих елементів відображається безпосередньо на економіці країни, в тому числі, і на об'ємі ВВП.

Структурні елементи, які враховуються при розрахуванні показника залежать від методики розрахування. В статистиці виділяють 3 основні методи. В залежності від того, на якій стадії необхідно розглянути ВВП, обирається метод: на стадії виробництва, на стадії утворення доходів, чи на стадії використання доходів.

Для економіки важливо слідкувати не лише за динамікою ВВП, а й за зміною та динамікою його структури. Так, наприклад, при розрахунку показника розподільчим методом, можна спостерігати за зміною оплати праці найманих

працівників. Як ми бачимо, питома вага цього показника з 2011 по 2015 рік перевищувала питому вагу двох інших елементів. Найбільш пікового значення вона набула у 2012 році, склавши більше половини обсягу ВВП.

Як ми бачимо, не дивлячись на те, що оплата праці найманих працівників в середньому щорічно збільшувалась на 14,0% протягом 2011-2018 років, але питома вага у складі ВВП за цей період зменшилась на 6,5%. Слід підкреслити, що стабільної тенденції не спостерігається, адже показник весь час змінював свій напрям.

Сума валового прибутку за змішаного доходу постійно зростала, тому, можна визначити, що вона в середньому щорічно збільшувалась на 17% протягом 2011-2018 років, а питома вага елемента у складі ВВП зросла з 40% до 43%, хоча пікового значення вона набула у 2016 році і склала 47,9%. Це свідчить про те, що питома вага інших складових у цьому році зменшилась, а валовий внутрішній продукт майже на половину складався з валового прибутку чи змішаного доходу.

Неабиякі зміни у структурі ВВП можна спостерігати при методі кінцевого використання. Традиційно найбільшу частку ВВП займають кінцеві споживчі витрати. Після її зростання протягом 2010–2013 рр. з 83 до 91% надалі спостерігається зменшення частки кінцевих споживчих витрат до 85% в 2016 році і початок зростання до 90% у 2018 році.

У період політичного протистояння і початку Російської агресії 2013–2015 рр. спостерігається скорочення частки валового нагромадження.

Окрім того, розрахунок ВВП за категоріями кінцевого використання дає можливість побачити відношення експорту і імпорту до валового внутрішнього продукту, що характеризує відкритість економіки. Незважаючи на значне скорочення вартісних обсягів експорту й імпорту, їх відношення до ВВП (традиційні показники відкритості економіки) за останні 8 років навіть дещо

збільшилися. Відкритість економіки має низку переваг (ефективний розподіл і використання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності виробництва, поширення світового досвіду: передача технологій, навичок тощо), тоді як макроекономічна волатильність (ступінь змінності), яку часто пов'язують з відкритістю економіки, значною мірою залежить від конкурентоспроможності товарів та послуг вітчизняного виробництва як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Як ми бачимо, європейські країни в даному випадку мають перевагу над Україною, адже сальдо експорту та імпорту в цих країнах має додатне значення, що в свою чергу свідчить про відкритість економіки. В загальному, структура ВВП Швеції та Чехії подібна українській: найбільша частина припадає на кінцеве споживання, доля якого, до речі, практично не змінювалася протягом аналізованого періоду. У Швеції вона коливалася від 70% до 73%, у Чехії – від 66% до 70%.

Не менш важливе значення займає і галузева структура ВВП. Зростання ВВП, спрямоване на підвищення добробуту народу, стимулює ефективність праці, головного ресурсу економіки і основного джерела збільшення валового внутрішнього продукту. Поряд з підвищенням ефективності праці на основі модернізації виробництва важливе значення для вирішення поставленого завдання має раціональна структура економіки, і зокрема, галузева структура. Тому, аналіз такого явища є не менш важливим, ніж попередні.

Номінальний ВВП в 2018 році склав 3 трлн 558,7 млрд грн, а в розрахунку на одну людину - 84,19 тис. Грн. Найбільший внесок у ВВП внесли: оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів - 13,2%, переробна промисловість - 11,5%, сільське і лісове господарство, - 10,1%.

Найбільший приріст продемонстрували такі галузі: фінансова і страхова діяльність - на 12,4%, сільське і лісове господарство - на 7,8%, будівництво - на 7,2%.

Такі зміни, очевидно, будуть стримувати потенціал зростання продуктивності праці в довгостроковій перспективі і вже зараз негативно позначаються на дохідній частині бюджету. Адже більшість галузей - нинішніх драйверів економічного зростання або офіційно користуються податковими пільгами, або вміло мінімізують свої податкові зобов'язання, або знаходяться на спрощеній системі оподаткування

В статистиці, зазвичай, дослідження будь-якого показника ми звикли бачити в три етапи. Два з них ми вже пройшли – аналіз динаміки та структури ВВП. Наступним кроком буде прогнозування. Очевидно, що в майбутньому очікується зростання ВВП України, адже протягом 8-и років тенденція не змінювалась.

Проте, Нацбанк в кінці січня цього року погіршив оцінку зростання ВВП України в минулому році з 3,4% до 3,3%, оцінюючи його в четвертому кварталі в 3,3%. Згідно з його очікуваннями, в 2019 році економіка країни збільшиться на 2,5%, а в 2020-м - на 2,9%. Провівши відповідні статистичні розрахунки, було визначено, що ВВП України у 2021 році перевищить 4 трлн грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підгорний А. З. Міжнародна статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2018. – 160 с.
2. Васнев С.А. Статистика: Навчальний посібник. / А.С. Васнев – К.: ВД «МГУП», 2001. – С. 102. – ISBN 5-8122-0492-6
3. Милашко О. Г. Сектор державного управління в системі національних рахунків/ О. Г. Милашко / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку національної економіки на сучасному етапі». – Одеса: ОНЕУ, 2016. – С. 13-15.
4. Галяутдінов Р.Р. Система національних рахунків : ВВП, ВНП та інші показники – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galyautdinov.ru/post/sns-vvp-vnp>
5. Методологічні пояснення ВВП: Держстат України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/metod_nr.htm
6. Валовий внутрішній продукт: зміст, поняття та динаміка галузевої структури. - Економічна бібліотека - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-lib.com/valovoy-vnutrenniy-produkt-soderzhanie-ponyatiya-idinamika-otraslevoy-struktury#ixzz5pV34AzSL>
7. Підгорний А. З. Методологія національного рахівництва: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко – 2-е вид., перероб. Та доп. – Київ:

ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 140 с.

8. Номінальний та реальний ВВП - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecsocman.hse.ru/data/096/650/1219/071_10.6.pdf

9. Милашко О. Г. Структуризація процесу оцінювання національних заощаджень України / О. Г. Милашко, А. В. Піскун //Економіка. Фінанси. Право.

– 2018. – № 3/3. – С. 17-20.

10.Мармоза А.Т. Теорія статистики / Мармоза А.Т. – К.: Ельга, НікаЦентр, 2003. – 393 с.

11.Звіт з якості національних рахунків України [Електронний ресурс] : Стандартний звіт щодо якості національних рахунків – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12.Статистика. Курс лекцій для студентів II-III курсів усіх форм навчання всіх спеціальностей (Відп. за випуск К.Д. Семенова. – Одеса: ОДЕУ, ротاپринт, 2011 р. - 140 с.

13.Статистичний збірник «Національні рахунки» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_nr.htm

14.Mylashko O.G. Analysis of income of non-financial corporations / O.G. Mylashko // Перспективи розвитку національної економіки: Міжнародна науковопрактична конференція (12-13 лютого 2016 р.). - Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. – Ч. 1. – С. 35-37

15.Валовий внутрішній продукт у 2010-2018 рр. – Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/gdp2010-2018.pdf>

16.Небава М.І. Теорія макроекономіки - [Електронний ресурс]. –

Режим доступу:

https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/14nebava_teoriya_makroekonomiki/25.htm

17.Звіт з якості національних рахунків країн Євросоюзу [Електронний ресурс] : Стандартний звіт щодо якості національних рахунків – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat>

18.Самотоєнкова О. В. Економічна статистика: навчальний посібник/ О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.

19.РБК – Україна. Ріст ВВП в Україні. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/rost-vvp-ukrainy-uskorilsyamaksimuma-sem-1553183571.html>

20.Міністерство фінансів. – Валовий внутрішній продукт - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>

21.Соціально-економічний розвиток країни за січень-квітень 2018 року – Державна служба статистики України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2018/soes/ukr/sed/ser_04_2018.pdf

22.The Heterogeneous Dynamics of Economic Complexity - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4325004/>

23.Милашко О.Г. Оцінювання внеску державних та приватних нефінансових корпорацій у доходи сектора / О. Г. Милашко / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали шостої міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 вересня 2017 р. – Одеса, Атлант, 2017. – С. 286-288

24. Structural Change and Economic Dynamics - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.journals.elsevier.com/structural-change-and-economic-dynamics>

25. Галузева структура ВВП - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zn.ua/ECONOMICS/otraslevaya-struktura-vvp-ukrainy-neblagopriyatnoizmenyaetsya-ekspert-318757_.html

26. Система національних рахунків - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sravni.ru/enciklopediya/info/sistema-nacionalnykh-schetov/>

27. Національний банк України. Офіційний сайт - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080

28. Милашко О. Г. Зарубіжний досвід перерозподілу доходів нефінансових корпорацій / О. Г. Милашко / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали п'ятої міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 вересня 2016 р. – Одеса, Атлант, 2016. – С. 388-389

29. Підгорний Анатолій Захарович, Милашко Ольга Генріхівна. Система національних рахунків: навчальний посібник, - Одеса, ОДЕУ, 2009 р. – 121 с.

30. Мотишена, В. В. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту [Текст] / В. В. Мотишена, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 79 – 85

31. Мотишена, В. В. Аналіз сучасного стану мотелів в Україні [Текст] / В. В. Мотишена, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 185 – 193

32. Мотишена, В. В. Дослідження харчової промисловості України [Текст] / В. В. Мотишена, К. І. Тарасова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 113 – 120.

